

Ona je doduše sveopća, svesvjetska i internacionalna, a takva mora da bude Kristova vjera, jer je On došao da spase sve narode i jer je istina sveopća, na koju imaju pravo svi narodi, kako priznaje najviši filozof prošlog vijeka, konvertit Solovjev, veliki prijatelj Strossmayerov.

Sintetiziramo li sav samoprijegorni rad našega don Frane na historijskom, arheološkom i kulturnom polju, i pretpostavimo li, da je on utro put mnogim arheološkim problemima i dao mladim smjernice u tim pitanjima; da je on u pet decenija otkrio, uređio i objelodanio toliko znanstvenog blaga, možemo slobodno o njemu kazati: »Explevit tempora multa«. Redovito za takav golemi znanstveni rad drugi narodi trebaju vjekove, a on je to izvršio u pol vijeka svoga intenzivnog rada. Ako k tomu uzimemo u obzir njegov čestiti karakter, neporočan život začinjen tolikim rijetkim krepostima, ne pretjeravamo, ako i na nj primijenimo ono, što je Montecucculi začuvši za smrt Turennea kazao: »Il est mort aujourd'hui un homme qui faisait honneur a l'homme«. Don Frane naš svojim golemim znanstvenim radom i briljantnim svojim karakterom podiže sebi veliki spomenik »monumentum aere perennius.« te je mogao slobodno sa Horacom uskliknuti: »Non omnis moriar...«

† Prof dr. Ivan Angelo Ruspini.

Iz naše je sredine nestalo jednoga člana za kojim ćemo dugo tugovati. Ostavio nas je naglo i nenadano u času, kad je ljepota Božje prirode oko njega sjala sjajem punog sunca i vedrog svemira. Dana 2. oktobra 1934. umro je na Lisci planini (blizu Sevnice u Sloveniji). Rodio se u Osijeku 26. IV. 1872. Nakon svršene gimnazije polazi na teologiju u Innsbruck, ondje biva reden i svršava studije. Doktorirao je god. 1897. Dvije godine boravi kao profesor na biskupskom liceju u Đakovu, a od 1909. do 1911. predaje na tamnošnjoj bogosloviji crkveno pravo i dogmatiku. Te iste godine prelazi u Zagreb kao profesor kanonskog prava na teološkom fakultetu, postaje redovnim profesorom god. 1913. i naučava sve do smrti.

Dvadeset i četvrta je godina tekla otkako je član profesorskog zbora našeg bogoslovsčkog fakulteta. Kroz taj period svoga života i rada stekao je pokojnik sebi ime uvaženog kanoniste praktičara. Njegovo je ime na čitavom našem sveučilištu vrijedilo kao jednoga od najboljih, najvrijednijih, najozbiljnijih i najkarakternijih profesora.

U žalobnoj sjednici profesorskog zbora bogoslovsčkog fakulteta rekao je potpisani:

Gospodo kolege!

Sakupljeni u ovom užem našem profesorskom zboru, odajmo počast uglednom njegovom bivšem članu — dragom našem drugu, pokojnom prof. Ivanu A. Ruspiniju. Koliko je tragično i bolno

za nas svako rastajanje sa životom, koji je svakomu po prirodi drag — toliko je u ovom slučaju dvostruko bolno, kad znamo na koji se način od nas odijelio dragi pokojnik. Njegova je smrt — nagla i trenutačna, u momentu, gdje se spremao, da uživa ljepotu Božjeg sunca i zraka, jedan ozbiljan memento svima nama, kako nam je život doslovno rečeno: u Božjoj ruci. I kako se i ovaj put, u svojoj svojoj teškoj i hladnoj istinitosti, u našu dušu usijeca misao, svima nama dobro poznata: da koracima ljudskim upravlja Gospod Bog naš, gospodar života!

Pokojni je naš drug velik gubitak za naš fakultet. Godinama je on stajao kao granični stup u njegovom sastavu. Danas, kad ga više nema među nama, ja Vam dozivam u pmet, kako smo uvijek u svim pitanjima, koja nam je trebalo zajednički rješavati, izdašno uživali njegovu pomoć i njegovu stručnu juridičku spremu. Ja Vas sjećam, kolikom je brzinom shvaćanja i sposobnošću da se snade, on rješavao i spašavao po gdjejkoju situaciju. I kad je trebalo u senatu i u upravi to isto provoditi i dostojno zastupati bogoslovski fakultet, svi smo bez iznimke bili složni u tomu, da će ga dostojno znati zastupati i njegove interese uspješno braniti Ivan A. Ruspini! Ja Vas podsjećam na činjenicu, da je ogromni posao oko uskladićvanja našeg nastavnog plana s odredbama apost. konst. »Deus scientiarum Dominus« — u glavnom njegovo djelo.

Sav posao, koji osobito u posljednje godine dekanska dužnost u velikoj mjeri stavlja na onoga, koji između nas tu dužnost vrši, obavljao je pokojnik bez pritužbe i bez napadnog isticanja o nekoj silnoj zaposlenosti, o stalnom pomanjkanju vremena i sl. A svi znamo dobro, da je osim tih poslova bio u velikoj mjeri uposlen kod nadbiskupskog duhovnog stola zagrebačkog kao naročiti pouzdanik i savjetnik preuzv. g. nadbiskupa. I dok s pravom ističem osjetljivi gubitak u našem fakultetu, ne ću pretjerati, ako ustvrdim, da i zagrebačka nadbiskupija s pokojnikovom smrću osjeća jednu bolnu prazninu.

Pokojni je Ruspini bio radin čovjek, spreman i marljiv pisac, kako to kroz dugi niz godina svjedoče stranice »Bogoslovske Smotre« i »Katoličkog lista«. Čak smijem reći, da je među katoličkim klerom u čitavoj državi vrijedio kao prvi autoritet na juridičkom stručnom crkvenom polju.

Što s ponosom mogu da istaknem za naš zbor, kojemu je *pokojnik kao stariji bio i jedan od najuglednijih članova, jest činjenica, da je on bio izgrađen karakter, čovjek jedne, čiste i čvrste linije. Bio je, kako jučer lijepo reče dr. Barac, skroz crkveni kanonski čovjek. Nijesu za nj paragrafi kanona bili zato tu, da se u danom času preokrenu, nego da se provode u život po intenciji crkvenog poglavarstva. Od zakonskih propisa, kako crkvenih tako državnih, pokojnik nije popuštao. Tražio je uporno, da im bude udovoljeno. I u tomu je svoje stanovište dosljedno branio — ne obzićući se na ličnost.*

A kao čovjek — bio je pokojnik drag prijatelj. Ne mislim, da mu se može upisati u manu okolnost, da je polagao važnost na izbor prijatelja i da taj krug nije volio proširivati. Ali oni, koji su ga ste strane izbliže poznavali — cijenili su ga u velike, kako su vam juče dostatno kazivale suze velikog prepozita dakovačkog kaptola Dr. A. Spiletka. Poklanjao je prijateljima srce i dušu, svoj vedri humor i svoj oštri sud, svoje vrijeme i svoje radosti. Vedar i veseo, ostao je uvijek na dostojnoj visini profesora univerziteta i fakulteta, kojemu je pripadao.

Kad sam neki dan u gorskom seocu Razboru (nedaleko Sevnice) u mrtvačnici ugledao mrtvi lik pokojnoga našeg kolege, vidio sam nepromijenjene crte onog, po izgledu strogog lica; ali je mrtvo bilo njegovo samilosno dobro srce. Počivao je u gorskoj tišini lijepog jednog sunčanog, jesenjeg dana. On, koji je Božje sunce i Božju prirodu toliko volio, usred ljepote te iste Božje prirode, pao je kao poklonik njezin i hodočasnik; iz njezinog raskošja zakoraknuo je ka Gospodu!

Nek mu on bude blag i milostiv Sudac! Svevišnji gleda želje naše i nakane; on ispravno sudi i ispituje bubrege i srca naša. I to nam je utjeha! Ljudski je sud jednostran i često uskogrudan. A mi, jer znamo onu Gospodinovu »Ne sudite...«, prepustimo Gospodu sud! Preporučimo dušu svoga pokojnoga druga u svojim molitvama Bogu i pomolimo se češće za nj! Sačuvajmo mu lijepu i toplu uspomenu! Njegova će nagla smrt biti nama uvijek trajan i ozbiljan memento, da je život naš kao sjena, koje nestaje i kao dim, što se rasplinjuje. I već za sutra nismo sigurni, ne će li koji između nas tragom pokojnog kolege Ruspinja.

Njemu čast i slava — i trajna uspomena među nama! Slava mu!

★

Jedva godinu dana prije Ruspinijevog dolaska u Zagreb počeo je pok. prof. dr. J. Pazman izdavati »Bogoslovsku Smotru« kao naučni bogoslovski časopis, kojega Hrvati do tada nisu imali. Pokojni prof. Ruspini počinje u B. S. saradivati odmah nakon dolaska i ostaje stalnim i vjernim njezinim prijateljem do posljednjega časa svoga života.

Medu najrevnijim saradnicima »Bogoslovske Smotre« nalazimo pok. Ruspinja. Od godine 1912. redaju se svake godine njegove rasprave iz područja kanonskog prava. Spominjemo slijedeće: God. III. (1912) str. 69—83: Bitna forma sklapanja braka.

God. III. (1912) str. 369—380: Uvjeti valjanog braka katolika.

God. IV. (1913) str. 391—410: Prijelaz s jednog katoličkog obreda na drugi.

God. IV. (1913) str. 205—215: Haške konvencije o ženidbenom pravu i naši zakoni.

God. V. (1914) str. 176—184: Nadležnost župnika za valjano prisustvovanje kod sklapanja braka.

God. VI. (1915) str. 131—148, 217—228, 314—340: Konstitucija Benedikta XIV. »Ad militantis« i priziv.

- God. VII. (1916) str. 105—120, 209—228, 321—349: Kanonička vizita Biskupa Maksimilijana Vrhovca iz godine 1792—1794.
- God. VIII. (1917) str. 52—63, 105—121: nastavak i svršetak prijašnje radnje.
- God. VIII. (1917) str. 376—384: Inkunabula crkveno-pravne struke u metropolitanskoj knjižnici zagrebačkoj.
- God. IX. (1918) str. 47—66, 121—146: Konstitucije zagrebačke sinode iz god. 1602.

U iza rata obnovljenoj B. S. saraduje pok. Ruspini nesmanjenom marljivošću. Ne nabrajamo recenzija ni sitnijih bilježaka, nego iznosimo samo rasprave, koje se sve odlikuju temeljitošću i stručnom akribijom.

- God. XI. (1923) str. 23—45: Nullum crimen, nulla poena sine lege poenali.
- God. XI. (1923) str. 182—187: Smisao kanona 1099. Zakonika.
- God. XII. (1924) str. 137—144: Skupna okružnica ordinarija SHS od 23. VII. 1923.
- God. XIII. (1925) str. 59—68: Kanon 10 Zakonika i stečena prava.
- God. XIII. (1925) str. 474—480: Prva sinoda zagreb. nadbiskupije.
- God. XIV. (1926) str. 302—313: Oprosnu vlast župnika svećenika i ispovjednika po kan. 1044 i 1045 Zakonika.
- God. XIV. (1926) str. 181—192: Konkordat Jugoslavije s Vatikanom.
- God. XV. (1927) str. 257—278: Uzroci, koji umanjuju kaznenu utrojenost i njihov utjecaj na kazne.
- God. XVI. (1928) str. 129—145: Sudska nadležnost kongregacije S. Officii u vinkularnim ženidbenim parnicama.
- God. XVI. (1928) str. 385—401: Propisi zakona o opraštanju javnih i tajnih ženidbenih smetnja.
- God. XVII. (1929) str. 217—230: Smisao kanona 1543 Zakonika.
- God. XVII. (1929) str. 1—13: O smislu kanona 214 Zakonika.
- God. XVIII. (1930) str. 105—120: Novi konkordati.
- God. XVIII. (1930) str. 225—248: Školski zakoni u Jugoslaviji.
- God. XIX. (1931) str. 257—267: Krivična djela protiv braka.
- God. XIX. (1931) str. 279—285: Sporedne kazne krivičnog Zakonika.
- God. XIX. (1931) str. 353—362: Novi propisi sv. Stolice o univerzitetima i fakultetima crkvenih nauka.
- God. XX. (1932) str. 71—80: Odredbe i rješenja sv. Stolice u g. 1931.
- God. XXI. (1933) str. 308—320: Konkordati između sv. Stolice i država Baden i Njemačkog Reicha.
- God. XXII. (1934): »Odredbe i rješenja sv. Stolice u godini 1933.« (str. 94); zatim na str. 242—254: »Konkordat između sv. Stolice i austrijske republike.
- U br. 3. toga godišta nalazi se posljednja njegova publicirana recenzija René le Picardova djela: La communauté de la vie conjugale, obligation des époux (str. 308—313).

Već ovdje navedene rasprave, od kojih su neke čitave knjige, predstavljaju jedan ogroman naučni rad u koji je uloženo mnogo vremena i truda. Ako uzmete u obzir, da savjesne recenzije uzimaju isto tako puno vremena, jer valja djelo pažljivo proučiti, a da je iz kanonsko-pravnog područja svake godine po nekoliko takovih recenzija u B. S., svatko lako uvida, da je pokojnik veliki dio svoga vremena provodio kraj knjige i s perom u ruci. Pogotovo je to jasno, kad amo pribrojite ogromni broj članaka praktične prirode, koje je objelodanjivao redovno u »Katoličkom Listu« (Vidi br. 40 (1934.). Isto je tako za vrijeme svoje profesure u Đakovu kao profesor iste struke mnogo saradivao u »Glasnik u biskupija bosanske i srijemske«. Osvrt na taj rad donosi Glasnik u broju 19. 1934. gdje je pokojniku posvećen topli spomen i oprostaj iz pera prof. dr. F. Hermana i velikog prepozita đakovačkog Stolnog kaplana Msgr. Dr. Andrije Spiletka.

Uredništvo »Bogoslovke Smotre« vrši ovijem žalosnu dužnost, da svojim čitateljima prikaže sliku svoga nadasve vrijednog saradnika i da mu na ovom mjestu izrekne svoju zahvalu. On je sebi u našem časopisu podigao trajan spomenik, koji će svijetliti pokoljenjima na našem skromnom naučnom polju. Nek mu je mir i pokoj duši u slavi nebeskoj!

Prof. A. Živković.

Tres casus conscientiae a J. G. Strossmayer propositi ac soluti.

Dr. A. Spiletak.

CASUS II.

Ad cappellanum Josephum die quadam feriali nullo populi confluxu locum habente, hora octava pro celebrando Missae sacrificio iturum venit parochus Antonius eum requirens, ut sponsos Caium et Rosaliam bis iam diebus festis promulgatos legitime, nunc sub sacro tertia vice promulget, quo dein urgente ita necessitate eadem adhuc die ad copulandos praedictos sponsos procedere possit: caeteroquin extra omne dubium esse, intra memoratos sponsos nulla matrimonii impedimenta subversari.

Cum cappellanus responderet parochus, id neutiquam fieri posse. aperit candide parochus cappellano, se hoc saltem respectu vix aliquando hucusque ad Revmum Ordinariatum suum fine impetrandae a bannis ecclesiasticis in occurrentibus casibus dispensationis recurrere solitum fuisse: parochum solum optimum esse hac in re arbitrum ac dispensatorem; se iam saepius diebus feriatis promulgationes fecisse, sed eas iam omnes tres, iam duas, iam unam pro ratione exigentis necessitatis omnino neglexisse. Quaeritur:

1. De disciplinae huius circa promulgationes sponzorum origine et scopo.